

עין משפט
נר מצוה

סב:

איהו נשך פרק חמישי בבא מציעא

מסורת הש"ס

יה א ב מ"י פ"ה ה"ל
מלה ויה ה"ל טו
סמך לאין ק"ו ט"ש"ט י"ד
פ"י קמ"ב ט"ג

לקח היטנו חטין בדירי זהב הבור. רש"י פירש דמקח חטין הוא
היתר אע"פ שאין לו חטים כיון שנתן לו מעות ולא קאי
אסור אלף אין ונקט רישא לרבותא דסיפא דאין אסור אע"ג
שלא נתנה סיפוק הראשון של חטים
שהיה דרך מקח וממכר ולא

(ב) וז"ל יתקנו. (ג) לקמן
ע"כ. (ד) זכ"ק קי"א.

הנהרות הב"ח

(א) נ"ב נמניט אין
מחזירין ומאי נידר רבית
מוקדמת ורביית: (ג) שם
ה"י דמי חטין שאני רוצה
למוכרין:

הנהרות הגר"א

[א] נ"ב אלא אמר רבא.
כ"ג נדרתא רבית יד"ף
כנא לחוב דמתיבא פסקין
וכתנתי ר"ח ט"י ופי'
הרבבא דר"ל שוקף דמי
החטין נמליה וכה"ג דוקא
אסור בלאו ל"י אין או מדי
אופשטיא שנישה בתמילא
ודלא מדיה דאסור יין
גלאיה (ועמ"ש דמי
כ"ה פ"י ק"ה פ"ק י"א)
[ב] ר"ב ד"ה ה"י חתמה
פ"י כ"ג ע"י נמ"ל מ"ו כ'
ד"ה י"ב פ"י ט"ו ח"י ד"ה
ה"י ח"י ח"י ט"ו:

ובדיעבד אין מחזירין. דלכך רבית הוא כיון דזמינן שאין עושים
פירות שהכרמים לוקין אין זו רבית קלילה: איכנו נמי כי אפקי
ליה. סביר דתמורת זבני אמו הגך פירות לידה ללקח דכל זמן
שלא פרע לו מעותיו הכרם מבור לו עד זמן שפסקו ביניהם
שיכול לדמותה. והוא הדין דמאי

לאחזניה נמי מאכנן רבית דבהמרה
בפירות דמתניתין אלא הא שינרא
נמי אית ליה לשנויי בתורת זבני
אמו לידה: מאי אהא לאשמועינן.
הי נינהו דבדיעבד אין מוציאין והוא
רבית ובדיעבד אין מחזירין: רבית
מוקדמת ורבית מאוחרת. בשיבתי
מתניתין (דף ע"ב:) קתני לה והא
בתורת רבית יחיד ליה דבדיעבד
אם לא נתן אין מוציאין שהרי לא
פסק עמו: וכי אין לו יין מאי הוי.
אמר שילא השער לין והוא חייב
לו החטין או המעות הרי הוא כפוסק
עמו עכשיו על היין: אין פוסקין על
הפירות. יתן לו מעות ככור חטין
ולומר לו תמכה לי לקוף ונתן גדול
ואפילו יש שמתין אותו עכשיו בכך
בתחילת הקליף אין זה שער כך
שילא שער מפורסם וקנוד בשוקי
העיר בקר: אע"פ שאין ליה. המוכר:
יש ליה. לאיש אחר ויכול לקטוה כנא
לחוב דמתיבא פסקין. שלא נתן לו
זה המוכר ללקוח דמי החטין שחייב
אלא בא לשלם עליו דמי החטין
חוב ולפסוק על החוב יין וכך אמר
לו אני מקבל עלי חטין בלי דינר
כמו שאתה יכול למוכרו והרי לך
אצלי בהן יין כשער של עכשיו דאי
הוי ליה יין הוי קניו לו מעכשיו
ואי איקר נרשומיה איקר. אבל אין
לו והוא לא קיבל עכשיו מעות שוכל
לומר יכול הוא לקטוה דמתיבא שקיבל
נמלא שאיש אצלו אלא הנלוכה
בעלמא: דפניא. שיש הפרש בין נותן
מעות לבא עליו בחוב: ואני אע"פ
לך. החטים כל שנים עשר חדש אף
אם יתעלו דמתיבא אקבל עלי העילו
ואתנם לך דמתיבא הללו: דלא כאיסרו
הכא לידו דמי. שאין זה דומה לנתן
איכר בשעה שפוסק דאיכא למימר
יקנה לו עכשיו בשוק במעות שקיבל:
אפילו יש לו יין נמי. דהאי תנא
בעומד על גורנו קאמר דיש לו חטין
ואפילו הכי אסר: כדפני רב ספרא.
ולא כפוסק עמו בתחילה על החטין:
שאני נותן לך. כשער של עכשיו
ונתנם לו: ומוזר ולקמן ממנו כ"ד
פ"ע"ט. דלחיל גביה סלע שהמנה
כ"ה סלעים והוא היה דמוק למעות
ולא יכול להמתין ליום השוק: מוסר.

דבמחרצא
ממנו עד שיתן לו החטין: שהרי לא העלה לו דמי החטים יותר מדמתיבא בשכר המתנת המעות
דאמר

לאו חטין אמר לו תן לי מעות שאני לוקח בהן יין אחר לו הכי מעותיך עשויות עלי דמי שלשים דינרין
יין ויין אין לו: ואי כוה ליה חמרא. וזו יהיב ליה מעיקרא ופירי שקיל מניה ולא דמי לרבית. אבל משקל מניה וזו אסור דדינר והכ יחיד ליה וקא
שקיל מניה לתמן: הא בדינר והכ סבור וכן השער קפני. ואם כדברין שכלקמן בדינר והכ היה השער שלשים והאי דלחיל גביה דאי השער בדינר
זהו זה העלם עלי שלשים דינר מעיקרא אוקמיניהו ברבית בשביל המתנה: כי שבינא ר' אושעיא נפיק לוסי. כשאותה ר' אושעיא יאל לקראתי:
דמתרצא

ובדיעבד אין מחזירין ממלוה ללוה אמר ליה
אינהו בתורת זבני אתא ליידיהו אלא כל
שאילו בדיניהו דקאמר רב ספרא מאי אתא
לאשמועינן הכי אתא לאשמועינן כל שאילו
בדיניהו מוציאין מלוה למלוה בדיניהו מחזירין
ממלוה ללוה ומאי ניהו ברבית קצוצה
וכדברי אלעזר כל שאילו בדיניהם אין מוציאין
בדיניהו אין מחזירין (ב) רבית מוקדמת רבית
מאוחרת: כיצד לקח הימנו חטים בדירי זהב
הכור וכן השער וכו': וכי אין לו יין מאי הוי
(ג) והתניא אין פוסקין על הפירות עד שיצא
השער יצא השער פוסקין אף על פי שאין
לוה יש לזה אמר רבא מתניתין בבא לחוב
ברמיהו עסקין וכתנאי הרי שהיה נושה
בכתירו מנה והלך ועמד על גורנו ואומר תן
לי מעותי שאני רוצה ליקח בהם חטים אמר
לו חטים יש לי שאני נותן לך צא ועשה עלי
כשער של עכשיו ואני אעלה לך כל שנים
עשר חדש אסור דלאו כאיסרו הבא לידו
דמי א"ל אביי אי דלא כאיסרו הבא לידו מאי
איריא אין לו אפי' יש לו נמי אלא אמר אביי
מתנא' כדתני רב ספרא ברבית דבי רבי חייא
דתני רב ספרא ברבית דבי ר' חייא יש
דברים שהם מותרין ואסורין מנה הערמת
רבית כיצד אמר ר' הלוינו מנה א"ל מנה
אין לי חטין במנה יש לי שאני נותן לך נתן
לו חטין במנה וחזר ולקחן הימנו בעשרים
וארבע סלע מותר ואסור לעשות כן מפני
הערמת רבית הכא נמי כנון דאמר הלוינו
שלשים דינרים אמר ליה שלשים דינרים אין
לי חטין בשלשים דינרים יש לי שאני נותן
לך נתן לו חטין בשלשים דינרים וחזר ולקחם
הימנו בדירי זהב אי אית ליה חמרא ללוה
דיהיב ליה בשלשים דינר פירא הוא דקא
שקיל מניה ולית לן בה ואי לא כיון דלית
ליה חמרא ודאי משקל וזו מניה מחו
ברבית אמר ליה רבא אי הכי תן לי חטין
דמי חטין מבעי ליה תני דמי חטין שאני
(ג) מוכרין שמכרתים לך מבעיא ליה תני
שמכרתים לך הרי חטין עשויות עלי בשלשי'
דינרין מעיקרא נמי הכי אוקמוניהו עילוה הכי
קאמר ליה ברמי חטין שעשויות עלי בשלשים
דינר הרי לך אצלי בהן יין ויין אין לו והא
בדינר זהב הכור וכן השער קתני וא' אלא אמר
רבא ייבי שבינא רבי אושעיא נפק לוותי

דקר הלוואה וקשה לפירושו חלא
שליך למחוק הספרים לקמן ודף
(ג.) בגמרא דגרס והא לקח קתני
מאי לקח לקח כהלוואתו כי לפי זה
אמי שפיר לקח דקאי אחטים דשרו
ועוד כיון דאסור לא קאי אלא אין
מאי פריך בגמרא וכי אין לו יין מאי
הוי והתנן יאל השער פוסקין אע"פ
שאין לוה יש לזה וכי לא ידע דאסור
לפסוק יין מתנת חוב ולא נתן לו
או שום דמים ועוד מדמשי כנא
לחוב דמתיבא מכלל דמעיקרא סבר
שהיה נותן לו דמים ותו אדפרידן
מילא השער פוסקין לפרידן מרישא
דשרי גבי חטין מהיכו זה יש לתרץ
דהוה משני דאסור קאי גם ארישא
או הוה מוקמינן רישא דשרי גבי לו
חטין דוקא לכן נראה דלחלו
מרבית דאסור קאי אכולה מתנא'
וכי קתני בסיפא יין אין לו הוא הדין
דגם חטין אין לו לכך פריך בגמרא
וכי אין לו יין וגם חטין מאי הוי
ועיקר קושייתו מנה חטין דאסור כי
אין לו אע"פ שנותן דינר זהב ומשני
כנא לחוב דמתיבא שכר היה חייב
לו דינר זהב וכשנתן קניו איתו נותן
לו כלום ומודי הוי ליה למפיק והא
לקח קתני אלא דפריך ליה השתא
עדפא מניה וא"ת אמיני מני גבי
יין אין לו כי נמי יש לו אסור ליתן
שוב לו דינר הלא אפילו חטין הוא
איסורא ליקח בלי דינר כיון שלא היה
לו חטין כפסק הראשון וי"ל דנקט
לאשמועינן דלקח ברישא אין לו
חטין ואסור:

והתנן אין פוסקין. אית דגרסי
והתניא משום דלא גרסינן
במתניתין יאל השער פוסקין וכן
לקמן (דף ע"ב:) אית ספרים דגרסי אלא
מתנא' דאין פוסקין וכו' הא יאל
השער פוסקין הכי משכתה לה
כאלבאי וארבי ולספרים דגרסי הכא
והתנן גרסי במתנא' יאל השער פוסקין
ולא גרסי לקמן הא:

אע"פ שאין זה י"ו. דלע"ג
דלא משך חטין אין זה רבית
כיון שאם היה בא מוכר לחזור הוה
קאי נמי שפרע ולכן חשיבי כמתקרו
נרשומ וקא: הרי שנושה בו
ועמד על גורנו. [ג] מימה והלא מעות
קונות הכא אפילו מדרבנן דמילתא
דלא שכיח היא כדלמתיבא כהוא
ולעיל דף מ"ו: גבי החליף דמי שור
בפרה וי"ל דהכא מייירי שלא פטרו

קאמר לקח הימנו חטין במלוה קאי וכשכא לחובו אמר לו תן לי מעות שאני לוקח בהן יין אחר לו הכי מעותיך עשויות עלי דמי שלשים דינרין
יין ויין אין לו: ואי כוה ליה חמרא. וזו יהיב ליה מעיקרא ופירי שקיל מניה ולא דמי לרבית. אבל משקל מניה וזו אסור דדינר והכ יחיד ליה וקא
שקיל מניה לתמן: הא בדינר והכ סבור וכן השער קפני. ואם כדברין שכלקמן בדינר והכ היה השער שלשים והאי דלחיל גביה דאי השער בדינר
זהו זה העלם עלי שלשים דינר מעיקרא אוקמיניהו ברבית בשביל המתנה: כי שבינא ר' אושעיא נפיק לוסי. כשאותה ר' אושעיא יאל לקראתי:
דמתרצא